

Om
Bei = Carters Affatning.
 Af
 Niels Morville.

Da det er at formode, at Folk, der elske Oplysning, ei ønske at ubekymret fremfare lange Veie, uden at vide, hvilke Steder de reise eller komme forbi og see udi Veiens Synskreds, maae man troe, at enhver Reifende skulde ønske, at være forsynet med det Hjælpe middel, som kunde give ham den fornødne Naavn og Sted = Kundskab, den et i sig Henseende affattet Bei = Carte opgiver.

Det Kongelige Huus, som stelden berejser andre end de almindelige Konge og Lande = Veie, maatte det endnu være mere ubehageligt, at passere lange Veie, uden at have Oplysning om alt, hvad som falder i Syns = Kredsen; jeg tør derfor ansee Affatningen af Carter over Konge og Lande = Veie at være allerfortrinligst, og drister mig af den Aarsag, at smigre mig med den Tanke: at Bei = Carters Affatning over Konge og Lande = Veie er et Foretagende, der kan give Forhaabning om Monarkens og det Kongelige Husets naadige Bisald. De nye Konge og Lande = Veie, hvis Anlæg vil forevige Monarkens Minde, ere med saa mejsommeligt Arbeite og saa store Omkostninger forfærdiget, at de endog i den Henseende fortiene et Mindesmærke. Et bedre passende Erindringstegn, end et i Kobber stukken Bei = Carte skulde dertil neppe kunne vælges, da samme kan ei alene tiene til, at forevige deres Ihukommelse for Danmark, men og for fremmede Lande. Denne Hensigt har syntes fortrinlig nok, til at anvende muelig
 Flid

Flid paa deslige Carters Affatning, og jeg har i Betragtning deraf anseet, at ved deslige Carters Udfærdigelse end ikke burde spares paa Kobberstiknings Omkostninger, paa det at der kunde naaes den mueligste Fuldkommenhed i det Hele.

Dette Selskabs gamle lærde Præses, Hr. Geheimeraad Lixdorf, har jeg at takke for det første noiagtige og fuldkomne Begreb om et egentligt Bei Carte. Dette gav mig Anledning til at tænke og arbeide i denne Materie, hvorom, saavidt jeg veed, ei heller noget ved offentlig Bekjendtgjørelse hidindtil er blevet afhandlet.

Efterat have fremlagt den første Plan til de danske Bei=Carters Affatning, som i følgende skal blive forklaret, blev jeg ved Kongl. allernaadigst Befaling af 30 April 1781 beordret til, at besørge et Prøve=Carte forfærdiget over Konge=Beien imellem Kiøbenhavn og Fredensborg der er det første Bei=Carte, som i Danmark er udgivet i Kobberstil, hvilket samme Aar om Sommeren blev af Hs. Excellence, Hr. Geheimeraad Steman, forestillet Hans Kongelige Majestæt som en Prøve paa, hvorvidt det var gierligt, at udføre den af mig fremlagte Operations=Plan. Bemeldte Bei=Carte forestiller Kiøbenhavn i Perspectiv, saaledes som Byen lader sig til Synne fra Vibens Huus, samt afbilder Fredensborg i Grundtegning, og blev indrettet derefter, at det Kongelige Herskab paa Indreisen fra Fredensborg til Kiøbenhavn kunde afbetiene Cartet i den Stilling, hvori det er stukket, ved at følge det paa Reisen fra høire til venstre Side. Herved maae jeg tillige bringe det i Erindring, som vil falde enhver i Minene ved Brugten af Bei=Carter, at de ei kan afbetienes i den rette Stilling baade paa Ud- og Indreisen, men alene paa een af Reiserne, da de paa den anden Reise maae bruges i en omvendt Stilling, hvilket er uundgaaeligt ved deslige Carter, med mindre man skalde antage Beiens Gang som horizontal Linie, og derover antegne Carte=Teegnene saavelsom Navnene lodret paa hver Side af Beien. Saa beqvem denne Stilling end vilde være til Cartets Afbetiening for den Rejsende, saa stridig vilde den Betegningsmaade være imod alle Carte=Regler, da alt hvad som forestilles paa den ene Side af Beien vilde vende sig forkeert mod det, som antegnes paa den anden Side af Beien; og naar denne Betegnelses=Maade skalde være forsvaerlig, saa maatte den hele Landskabs=Egn, som er sigtbar fra Beien, forestilles i Perspectiv paa hver Side af Beien;

et Arbejde med Tegning og Kobberstikning, der vilde blive alt for vidtløstigt og bekosteligt; og at giøre et Bei Cartes Affatning saa fuldkommen, men tillige saa bekostelig, at Reisende ikke i Almindelighed kunde staae ved at kaaibe det, var at forfalle Hensigten, og ophæve Nytten. Jeg har desaaarsag anseet det for en Nødvendighed, at følge en Middelvei i Valget, den nemlig, at hverken vælge den mindst bekostelige og tillige usfuldkomneste Affatnings-Maade, hvorpaa Mayers Carte over Weien fra Nürnberg til Göttingen kan nævnes som et Mynster, ei heller den allerbekosteligste Affatnings-Maade, hvorved Cartenes Omkostninger faae alt for stor Overvægt mod den Nytte, deres Brug kan medføre.

Det over Weien mellem Kiøbenhavn og Fredensborg forfærdigede Prøve-Carte foranledigede, at jeg ved Kongl. Befaling af 9 August 1781 blev beordret, at besørge ligedanne Bei-Carter over øvrige nye Landeveie, forfattede efter den til Hr. Geheimeraad Steman af mig indgivne Plan og beskrevne Affatnings-Maade, hvorefter Bei Cartene ere optagne over den nye Landevei mellem Kiøbenhavn og Corsøer ved virkelig Opmaaling af Ove Steenberg, som har forfattet Bei Cartene efter egen Opmaaling, allene undtagen det Stykke af Weien mellem Ringsted og Stalille, og et lidet Stykke af Weien mellem Slagelse og Landsgrav, som paa den Tid ei var færdig, over hvilke Stykker Bei-Opmaalingen er meddeelt af Hr. Oberveimester Major Rosenberg, i Følge Høikongelig General-Bei-Commissions Tilladelse.

Bemeldte nye Landevei mellem Kiøbenhavn og Corsøer er efter Opmaaling aftegnet paa 4 Carter og affstukket paa 4 Kobber-Plader. Det første af disse 4 Carter indbefatter den nye Landevei mellem Kiøbenhavn og Roeskilde, tilligemed dens Synskreds paa begge Sider, samt Grundtegningen af Kiøbenhavn, og Perspectiveven af Roeskilde Bye, saaledes som samme lader sig til Synne for Diet fra det høieste Sted paa Weien, kort før man kommer dertil paa Reisen fra Kiøbenhavn. Dette Carte er i Aaret 1782 udfærdiget i Kobberstik af Videnskabs Selskabets franske Kobberstikker Guiter. Det andet Bei-Carte forestiller den nye Landevei mellem Roeskilde og Ringsted, tilligemed Synskredsen paa begge Sider, samt Grundtegningen af Roeskilde og Perspectiveven af Ringsted Bye, saaledes som samme lader sig til Synne, kort før man kommer til Byen paa Reisen fra Roeskilde. Med dette Cartes Affatning blev begyndt i Aaret 1784 og dets Stikning i Kobber blev af Hr. E. J. Pontoppidan forfærdiget i Aaret

1785. Det tredie Bei-Carte indbefatter den nye Landevei mellem Ringsted og Slagelse, tilligemed Synskredsen paa begge Sider af Veien, samt Grundtegningen af Ringsted og Prospecten af Slagelse-Bye, saaledes som samme lader sig tilsyne paa Veien, kort før man kommer til Byen paa Reisen fra Ringsted. Det fjerde Carte forestiller den nye Landevei mellem Slagelse og Corsøer, samt dens Synskreds paa begge Sider, saavel som Grundtegningen af Slagelse, samt Prospecten af Corsøer Bye og Bøstet, saaledes som samme lader sig til Syne, kort før man kommer til Byen; og paa det man kan paa alle forbemeldte Bei-Carter have samtlige Kjøbstæders Grundtegning og Perspektiv, er paa den sidste Colonne af dette Bei-Carte tilføjet Grundtegning af Corsøer. Med sidst meldte tvende Bei-Carters Affatning blev begyndt i Aaret 1785, og deres Kobberstikning blev i Slutningen af Aaret 1786 fuldfærdiget af Hr. Pontoppidan.

Anm. Det er ei uden Aarsag, at jeg udtrykkelig har meldt Aarstallene for hvert Bei-Cartes Opmaaling og Stikning, da enhver derved vil bringes i Erindring om, at der ei kan fordres andet affattet, end hvad som paa den Tid befandtes, men hvad som siden den Tid og i Eftertiden bliver opført langs med Veien mellem Kiøbenhavn og Corsøer skal siden i Eftertiden let kunne blive tilføjet paa Kobber-Pladen, naar nye Aftryk deraf behøves.

Til disse 4 Bei-Carter er desuden stukken en Colonne af lige Størrelse med hver af Bei-Carternes Colonner, for at ved Indbinding kunne tilføies som Titel-Blad, Indskriften derpaa er følgende: "Carter over den nye Landevei mellem Kiøbenhavn og Corsøer, tilligemed Grundtegninger og Perspektiver" — Planen til Carte-Affatningen: De Byer og Steder, som Veien passerer igjennem eller tet om ved, ere forestilte i Grundtegning, men fraliggende Byer og Objecter i Perspektiv. Alt, hvad der falder i Synskredsen paa begge Sider af Veien, er afteqnet. Det, som ligger indtil $\frac{1}{4}$ Miil fra Veien paa begge Sider, er alene tilkiendegivet i Maalestof, 6 Decimal-Tommer til Milen. De Byer og Objecter, som ligge over $\frac{1}{4}$ Miil fra Veien, ere betegnede med mindre Skrivt og Carte-Legn, der afstige med deres Afstand fra Veien. Paa hver af Bei-Carte Colonnerne, hvoraf den følgende begynder

forneden med det Bogstav, hvormed den foregaaende endes foroven, er Directionen af Nord og Syd betegnet med en Compass-Naal.

Alle disse Bei-Carter ere affattede efter eens Plan og Forholds-Regler, i Overeensstemmelse med den Hensigt, hvorefter deslige Carter bør affattes, at den Reifende kan deraf uden Vanskelighed oplyses om alt, hvad der sees paa begge Sider af Beiien. Og paa det at Cartene kunne være des bequemmere til Brug for de Reifende, er Beiien fordeelt paa visse Colonner eller affondrede Stykker saaledes, at de hver for sig kan afføres og indhæstes tilligemed Titel-Bladet i eet Bind.

Forinden jeg benævner og forklarer alle de Regler, som ere fulgte ved disse Bei-Carters Affatning, maae jeg korteligen berøre de forskiellige ulige Slags Begreb, man kan gjøre sig om et Bei-Carte, og derefter vil jeg kunde stadfæste, hvilket Slags Bei-Carte-Forsatning der i de fleste Henseender kan eragtes fortrinlig.

Det almindelige Navn-Begreb, man maae gjøre sig om et Bei-Carte, er, at det er sligt et Carte, der forestiller Aftegningen af det betydeligste, som paa begge Sider af Beiien falder i den Reifendes Synskreds, og det saaledes, at han derefter uden Vanskelighed kan veiledes til at skionne alt hvad det er, han paa hvilket Sted som helst af Beiien seer lodret ud fra begge Sider af Beiien.

Bei-Carter kunne altsaa være af følgende forskiellige Slags:

1. De, som forestille en vis Brede af Strækningen paa hver Side af Beiien, følgerigen et Stykke af et topographisk Carte, uden Hensigt til hvad der af den Reifende kan sees paa begge Sider af Beiien, og altsaa indbefatte mere, end som virkeligen kan sees fra Beiien. Dette Slags Carter har den Ufuldkommenhed, at det ei kan tydeligen oplyse den Reifende om, hvad der foresfalder i Synskredsen, eftersom det paa sine Steder fremviser flere Objecter, end der virkeligen kunne sees fra Beiien, og de, som foresfindes paa Cartet, men ei kunne af den Reifende sees fra Beiien, forvilde ham i at sammenligne Cartet med Beiens Synskreds; man kan derfor med Visshed melde om dette Slags Bei-Carter, at de ingenlunde opfylde den Hensigt, som bør naaes med et Bei-Carte, at uden Vanskelighed kunne paa Reisen sammenligne det med Synskredsen, som for den Reifende viser sig paa begge Sider af Beiien. Til et Mønster paa dette Slags
 ufuld-

usfuldkomne Bei-Carter kan jeg nævne: Guide Royal ou Dictionnaire Topographique des grandes Routes de Paris aux villes. par Denis udgiven i Aaret 1774, der er ei at ansee som andet end en Samling af lige store i beqvem og portativ Format affkaarne Stykker af et topographisk Carte, saaledes at Beiene gaaer omtrent midt igiennem hvert affkaaren Stykke eller Colonne. Til samme Slags Bei-Carter kan man og henregne de udi Georg Biurmans Vægvisare Stockholm 1776 tilsoiede tvende Carter, det ene kaldet: Væge-Charta öfver Svea och Göttha-Riken, det andet: Væge-Charta öfver Finland och Norrland. Paa disse Carter, som ere affattede i en liden Maalestok, forestilles Strandkysterne, Provindsernes og Lehnernes Afdelings Grændse-Skiel, betydeligste Veie, de Byer og Steder, hvorigiennem Beiene løbe, alt afbildet i den Homanske Smag, uden at videre bemærke Situationen af Skove, Søer m. v. Naagtet disse Carter ere kaldte Bei-Carter, saa kunne de dog ei ansees at svare til andet Navn, end Reise- eller Post-Carte, efter som de ei give saa tydelig og fuldstændig Oplysning om Beiens Synskreds, som et egentligen i den Henseende forfattet Bei-Cart bør indeholde.

2. Til det andet Slags Bei-Carter henregner jeg dem, som forestille alt hvad der af den Reisende kan sees paa begge Sider af Beiene, enten alt i Grundtegning og Plan eller og med visse Cartetegn, uden at aftegne eller efterligne Objecterne, som de synes for den Reisendes Øie. Deslige Bei-Carter have den Usfuldkommenhed, at de vanskeligen vil kunne oplyse den Reisende i at sammenligne Cartet med Synskredsen, efter som der ikke paa Cartet vil findes nøie Lighed mellem Objecterne paa Marken og deres Aftegning paa Cartet. Til dette Slags Carter kan man henregne de Engelske Bei-Carter, saavelsom og i særdeleshed Mayers Bei-Carte, der forestiller hans Reise fra Nürnberg til Göttingen med Inscription: Iter Mayerianum ad Musas Göttingenses Norimberga Ao. 1751 factum ex ipsius collectione, designavit Iohannes Andreas Fridericus Yelin, Philos. & Math. apud Göttingenses cultor. Atlantis Itinerarii primum Specimen ad imitandum aliis itinerantibus proponunt Hæredes Homanniani Ao. 1751. Dette Bei-Carte, eller rettere Reise-Carte, har ei alene den Usfuldkommenhed, at samme ved almindelige Carte-Tegn, uden at i nogen Maade efterligne Objecterne, forestiller Fæstninger, Kjøbstæder, Flækker, Byer med Slotte, evangeliske Byer, cathol-

catholiske Byer, Slotte, Bagt-Taarne og Toldsteder, men derhos har saa stor Format, nemlig stor Folio, at samme vanskeligen kan afbetienes paa Reisen; dette særskilte forefinder man ellers paa disse Reise- eller Wei-Carter, at de ere inddeelte i Quadrater eller Ruder, hvortil hver Side forestiller en Miil. Omendskiont den Quadratur ei kan passe sig til det Slags Wei-Carter, hvis Forfatnings Regler i det selgende skal blive forklarede, eftersom der ei kan overalt følges eens Maalestof, men samme i forskiellig Afstand fra Weien maae astage, paa det at Wei-Colonnen skal kunne indrømme den hele Synskreds, saa bringes jeg dog derved paa en Tanke, den jeg ikke anseer at være aldeles unyttig: at man kunde inndele hver Colonne af Wei-Cartet i forskiellige Quadrater eller Ruder, hvis Sider skulde mileviis astage i samme Forhold, som Maalestoffken paa begge Sider af Weien astager. Man kunde deraf have den betydelige Nytte, at ved et Diekast paa Cartet af Rudernes Antal tælle sig til, hvor mange Mile hvert Object især ligger fra Weien; vilde man endnu nøiere vide Objecternes Afstand, kunde Quadraturen affattes i halve eller fjerdedeel Miils Ruder. Omendskiont de i Almanach für Kaufleute auf das Jahr 1784 indrykkede Reise-Carter, det ene over Weien fra Leipzig til Magdeburg, det andet over Weien fra Magdeburg til Lüneburg, som ere udgivne, efterat de første Danske Wei-Carter bleve bekendte i Tydskland, have adskillige Fortrin fremfor bemeldte Maners Carter, saa kunne de dog, i Overeenstemmelse med hvad som forhen er forklaret, ei henregnes blant andre, end dette Slags Wei-Carter, da ikke alle de Regler derved ere iagttagne, som fordres ved et egentligt Wei-Cartes Affatning.

Til det 3die Slags Wei-Carter henregner jeg dem, som enten forestille hele Diekredsen paa begge Sider af Weien speciel afbildet i Plan, saa at endog Ager, Egn m. v. er særskilt betegnet, eller og de Slags Wei-Carter, som forestille Landskabs Tegninger paa begge Sider af Weien i Perspectiv, ligesom hele Udsigten paa hver Side af Weien forestiller sig for Diet. Af første Sort Wei-Carter, nemlig de, som forestille hele Diekredsen paa hver Side af Weien speciel i Plan, har man et Mønster i de Hannoveriske Wei-Carter, som ere i Aaret 1780 udgivne under Titel: Situations Ritze der neuerbaueten Chausseen des Churfürstenthums Braunschweig Lüneburg, erster Theil, die Chaussee von Hannover auf Hameln nebst einer Nachricht von den an dieser Route belegenen merkwürdigen Dertern, verfertiget und herausgegeben

geben von Anton Heinrich du Plat, Königlichem und Churfürstlichen Ingenieur-Hauptmann. Denne Samling indbefatter et General-Carte over Beien mellem Hannover og Hameln, under Titel: General-Carte der Chaussee von Hannover auf Hameln, samt desforuden 10 specielle Carter over samme Bei. Maalestokken til det Generale-Carte over Beien udtrykker Milen ved 4. 509 Rhinlands Decimal-Tommer. Bredden af alt, hvad der er affattet paa begge Sider af Beien mellem Hannover og Hameln, udgjør paa nogle Steder kun $\frac{1}{4}$ Mil i alt paa begge Sider, og i det høieste $\frac{5}{8}$ Mil. Paa begge Sider af Beien forestilles den specielle Aftegning af Uger, Eng, Skov, Bakker, Dale, samt Byer m. v. alt i Plan. Hele, halve og fjerdedeels Milepunkter ere langs med Beien bemærkede. Det hele Carte kan i et og alt ei ansees for andet, end en speciel Aftegning af nærmeste Situation langs paa begge Sider af Beien, saaledes som den sædvanligen forestilles paa de økonomiske Carter, saa at Hensigten dermed ikke kan have været, at Cartet skulde tiene til, som et Bei-Carte at give den Rejsende Oplysning om alt, hvad der kan sees i Synskredsen paa begge Sider af Beien, og ved et Diekast tilkiendegive, hvad de Steder hedde, som paa Reisen sees paa hver Side af Beien. De 10 specielle Carter forestille hver $\frac{1}{2}$ Mil af det generale Carte, men i større Maalestok, saaledes at 6. 81 Decimal-Tommer tilkiendegive $\frac{1}{2}$ Mil; de ere i øvrigt affattede i samme Smag, som General-Cartet, men forestille ei mere af Situationen paa begge Sider af Beien, end hvad der i alt kan indrømmes paa en Brede af 4. 9 Decimal-Tommer, sem udgjør ikke engang en Fierdingveis Brede paa hver Side af Beien. Med disse Carter opnaaes da langt fra ikke den Hensigt, at samme kunne tiene til at fyldestgjøre den Rejsendes Videlyst, hvilket ellers med Rette kan fordres af et Bei-Carte, der bør saaledes forestille alle de Objecter, der paa Reisen kan sees fra Beien, at den Rejsende derefter kan uden videre Esterspørsel strax deraf skionne, hvad hvert Sted hedder, som han enten kommer igiennem, eller passerer forbi, eller som ligger lodret ud paa een af Siderne.

Uf de Slags Bei-Carter, som i Perspectiv forestille Landskabs-Tegning lodret paa hver Side af Beien, saa at Synskredsen sees paa hver Side i perspectivisk Afbildning, er mig ikke bekendt, at noget er aftrykt i Kobber. Dette Slags Carter kunde ellers have det Fortrin fremfor alle andre Slags Bei-Carter, at det paa Ud- og Ind-Reisen kunde afbetienes, uden at forleere Situationen

og Navnene, saafremt samme bleve tegnede lodret paa hver Side af Weien, de Kunde og, fremfor andre Slags Wei-Carter, give en mere tydelig og sandsynlig Forestilling af hele Synskredsen, men de have derimod følgende betydelige Ubesquemheder og Ufuldkommenheder.

1. At de vilde udkræve langt bredere Colonner, end andre Slags Wei-Carter, saafremt øt alt, hvad som syntes fra Weien paa begge Sider, skulde tydeligen skilles fra hinanden, og hvis alt skulde fuldkommen tydeligen afbildes, vilde slige Carter blive saa brede, at de bleve ganske ubrugbare paa Reisen.

2. Desuden maatte det blive vanskeligt, at faae alle behørig Navne tydeligen antegnede paa slige Carter, da det vilde være ilde passende, at bestemme bare Pladse inde udi perspectiviske Tegninger, for at indrømme Navnene.

3. Den betydeligste Indvending mod deslige Wei-Carters Fortrinlighed er, at deres Affatning samt Kobberstikning vilde blive alt for bekostelig i Forhold med deres nyttige Brugbarhed, saa at, om deres Priis derefter ved Forhandlingen skulde bestemmes i Forhold til udfordrende Omkostninger, vilde den blive saa stor, at saa skulde ville koebe dem; og naar de ei kunde koebes for en taalelig Priis, bleve de ei almeennyttige, og følgerigen tabdes den vigtigste Hensigt. Det synes desuden ei heller at være en væsentlig Hensigt med et Wei-Carte, at det skulde give en perspectivisk Forestilling af Synskredsen og Landskabet paa begge Sider af Weien, men at det alene bør tiene som Weiviser eller Middel til, at med et Diekast blive vaer, paa hvad Sted man befinder sig paa Weien, og hvilke de Objecter ere, som man paa Reisen seer paa begge Sider af Weien, i Dvereenstemmelse med denne Hensigt bliver da at betragte

Det 4de Slags Wei-Carte, der forestiller ei andet end alt, hvad der kan sees paa begge Sider af Weien, og hvorpaa det, som Weien gaaer igiennem eller tæt forbi, aftegnes i Plan, men alle de Objecter, som den Reifende seer lodret ud for Siden af Weien, forestilles ved perspectiviske Carte-Tegn nogenlunde lignende Objecterne, saaledes som de synes for den Reifende paa Weien. Disse Slags Wei-Carter have det Fortrin fremfor første Slags beskrevne Wei-Carter, at de uden Vanskelighed opløse den Reifende om alt, hvad der paa begge Sider falder i Weiens Synskreds, da de ei forestille andet, end hvad der lader sig see, og følgerigen ei forvilde den Reifende i at sammenligne Cartet med
den

den Synskreds, som sees fra Veien. De have deri Fortrin fremfor det andet Slags beskrevne Bei-Carter, at de lettere tiene til at deraf kiende, hvad der paa Reisen sees fra begge Sider af Veien, da en pur Grund-Tegning af hele Synskredsen eller og almindelige Cartetegn vilde ei saa vel veilede den Reifende, til at sammensligne Cartet med det, som paa Reisen lader sig til Synne. De have endog Fortrin for det tredie Slags beskrevne Bei-Carter, som bestaaer deri, at man med dem kan naae lige fuldkommen Hensigt, og det med langt mindre Beskostning, desuden have de det Fortrin, at de efter den Plan, som i selvden skal blive beskrevet, kunne forestille alting tydeligere og fuldstændigere, saavel Aftegningen som Navnene, og det i en saadan Format, som kan være beqvem for den Reifende.

Paa det at den Bei-Carte-Forfatningsmaade, som er fulgt, saavel ved Bei-Carters Affatning mellem Kiøbenhavn og Fredensborg, som og mellem Kiøbenhavn og Corsøer, kan blive almindelig bekiendt, anseer jeg det fornødent, omstændeligen at forklare de Regler og den Forholdsmaade, som ved sammes Affatning er brugt.

Lange med Landeveien ere Linier affstukne og opmaakte, hvilke ere brugte som Grundlinier, hvorpaa med det pratorianske Maale-Vord er affattet alt, hvad der fra Veien paa begge Sider lader sig til Synne, og det i en saadan dertil antagen geometrisk Maalestof, at det sædvanlige Maalebordblads-Brede er tilstrækkelig til at indrømme alt, hvad der kan sees paa begge Sider af Veien, derpaa bestemmes da Beliggenheden af alle Kiøbsteder, Slotte, Kirkebyer, Landsbyer uden Kirke, Veirmøller, samt Vandmøller, enkelte Gaarde, Huse m. v. Kort alle de Objecter, som sædvanligen forestilles paa et specielt geografisk Carte, samt tillige de betydeligste Steen-Kister, som paa Veien ere anlagte; og hvoraf alt det, som Veien gaaer igiennem, eller stryger tæt forbi, forestilles i Plan, men de Objecter, som ligge ud fra Veien, tilkiendegives ved perspectiviske Carte-Tegn nogenlunde lignende Objecterne, som de forestille.

Hvert Bei-Carte affattes for sig selv over den nye Bei fra Kiøbstad til Kiøbstad, saaledes, at den Kiøbstad, hvorfra Bei-Carte Affatningen begyndes, aftegnes i Plan, men den Kiøbstad, hvormed Cartet sluttes, aftegnes i Perspectiv, saaledes som den synes for Diet fra det høieste Sted i Nærheden, før man kommer til den. Desuden affattes i Plan-Tegning alle Strand-Kyster,

Søer, Veie, som afgaae fra Landeveien, hvorfra kun et lidet Stykke betegnes, for at vise dens Streg. Skove, som falde i Beiens Synskreds, aftegnes ligesom paa de geographiske Carter.

Naar da et Opmaalings-Concept-Carte saaledes er affattet over alt, hvad der falter i den Reisendes Synskreds langs med begge Sider af Veien, forfatter man derefter Bei-Cartet saaledes, som det skal stikkes i Kobber, dette aftegnes i saadan en Maalestof, som tilkiendegiver en Dansk Miil eller 12000 Danske Alen ved 6 Danske Decimal-Tommer. Forinden Carte-Udfættningen foretages, aftegnes alle Bei-Colonnerne i en parallel og retvinklet Skikkelse, hvori den affattede Bei med sin Synskreds stykkevis skal affattes.

Disse Colonner maae alle affattes med lige stor Længde, samt lige stor Brede; de allerede udfærdigede Bei-Carters Colonner ere af $6\frac{1}{2}$ Danske Decimal-Tommers Længde og 3 Danske Decimal-Tommers Brede.

Udi den første affatte Colonne paa venstre Side af Cartet aftegnes fra nedend af Grundtegningen af den Riibstad, hvorfra den Bei udgaaer, som skal aftegnes, dernæst affattes hvert Stykke af Veien i sin Colonne, ved at i hver Colonne begynde fra nedend, og med det Bogstav, som antegnes øverst ved Slutningen af den foregaaende Colonne, bemærke det underste af den efterfølgende Colonne, paa det at man derved kan veiledes til, at oversee, hvorledes det ene Stykke af Veien, eller den ene foregaaende Colonne af Veien, møder i Sammenhæng med den anden.

Efter Opmaalings Concept-Cartet affattes alt, hvad der ligger omtrent $\frac{1}{4}$ Miil paa hver Side af Veien, stykkevis i sine behørigte Colonner efter forbenævnte Maalestof, og, som ved Concept-Cartets Forklaring forhen er meldt, aftegnes i Plan alle de Steder, som Veien enten passerer igiennem eller stryger tæt forbi, men de Objecter, som ligge ud fra Veien, aftegnes med perspectiviske Carte-Legn, der nogenlunde ligne de Objecter, de forestille. Den øvrige Deel af Synskredsen paa hver Side af Veien, som ligger over $\frac{1}{4}$ Miil fra samme, affattes i formindsket Maalestof ved Hielp af de Perpendikulerer, som man paa Opmaalings Concept-Cartet maae nedlade fra hvert Object især til Veien, ved hvis Udfættning i Bei-Carte-Colonner især er at agte paa, at hvert Object kommer til at paa Cartet ligge perpendicularer ud for selsamme Punkt af Veien, som det befindes at ligge ud for paa Marken, og paa det at man af
Cartet

Cartet skal kunne slutte sig til Objecternes forskellige ulige Afstand fra Weien, betegnes de med lignende Carte-Zegn, hvis Størrelse aftage i Forhold med deres Afstand fra Weien, og hvis aftagende Klarhed og Sigtebarhed tillige udmærkes ved Objectets Udbildning. At denne Betegnelses-Maade er en Nødvendighed, vil letteligen indsees, da det Rum, som udi Colonnen haves paa hver Side af Weien, ei er tilstrækkeligt til, at ved Maalestof tydeligen betegne Objecternes ulige forskellige Fjælggenhed fra Weien.

Da Wei-Colonnerne ikke saaledes stykkeviis affattes, at de kan ligefrem sammensættes i een Række, men hvert Stykke af Weien affattes saaledes i sin Colonne, at det, saavidt mueligt, kan passere midt igiennem samme, har det været fornødent, ved en i hver Colonne anbragt Compas-Maal at betegne Wei-Colonnens Streg mod Nord og Syd, eftersom Colonnernes Sammensætnings-Maade ikke kan aspaffes saaledes, at een og samme Nord- og Syd-Linie kan svare til alle Colonnerne, men enhver maae betegnes med den, som passer sig paa Colonnens Udfætning.

Disse Forholds-Regler ere, saavidt mueligt, med megen Flid iagttagne af Videnskabs-Selskabets geographiske Landmaaler Dve Steenberg, der besidder en fortrinlig Færdighed i at affatte deslige Wei-Carter. Da der ved de allerede udfærdigede Wei-Carter er Syn for Sagen, overlader jeg til dette lærde Selskabs Omdømme, hvorvidt den brave Hr. C. J. Pontoppidan har ved de trende Wei-Carters Stikning gjort sig værdig til, at kunne kaldes den Danske Guiter.

Efter alt, hvad jeg saaledes har forklaret, vil da enhver Geometer, som er øvet i det prætorianske Maale-Ordts Brug, og har en Færdighed i, at efter Ditesyn paa frie Haand gjøre en perspectivisk Ustegning af geographiske Objecter, saaledes som de synes for Diet, letteligen være i Stand til, at forfatte Wei-Carter paa ligedan Maade, som de, der allerede ere af Dve Steenberg forfattede over Weien mellem Kjøbenhavn og Corsøer, hvorved de af mig i denne Udfætning forklarede Forholdsregler ere temmelig nøiagtigen fulgte, og som efter min Skionsomhed kan, fremfor andre hidindtil udi Europa forfærdigede Wei-Carter, fortiene Navn af et sølgeværdigt Mønster.

